

Lasten Suometar.

— Lukemista Nuorisolle. —

N° 11.

Subtiikuussa

1857.

Milloin ruotsin kansa tuli kristityksi?

Kyllähän te taidatte tuntea ruotsin kansan. Tämä kansa asuu länsipuolella maatamme ja on tykkänään erisukua meidän suomen kansasta sekä kielen että tapojen ja muitten suhteitten wooffi. Se on wapaa ja siwistynyt kansa. Se lähetti kristinuskon saarnaajojita meidänki maahan 7 sataa vuotta takaperin. Me saimme sieltä kristillisyyden ja perimme samalla kertaa ruotsin kansan lait ja asetukset, jotka meillä wieläkin owat suuremmaksi osaksi woimassa. Eikös siis ole luonnollista, että miellänne tahdotte tietää, milloin ruotsin kansa itse tuli kristityksi; sillä sekin oli ennen pakanana niinkuin kaikki muutki kansat. Tämän kerron teille lyhykäisesti, jos waan maltatte kuulla minua. Mutta pahoin pelkään, kewään wiehettävän teidät ulos ja heittämään luwun toiseksi kerraksi. Oli miten oli, kuulkaatte toki minua edes tällä kertaa. Ette tästä asiasta useasti saa tietoja.

Mutta ensin tahdon sanoa teille, että Ruotsissa on wanhoista ajoista pidetty niinkutsutuita „herrain päiwä” eli, joten niitä paremmin woipi nimittää, waltiopäiwä; tällöisillä päiwillä ei ole läsnä ainoasti herroja mutta myöski muitakin ihmisiä. Waltiopäiwät owat semmoiset kokoukset, joita pidetään tavallisesti maan pääkaupungissa, ja joihin walituita jäseniä kokoontuu kaikista säädyistä. Niihin tulee yhteen pappia, tuomaria, talonpoikia, kaupiamiehiä, aatelismiehiä j. n. e., ja niissä keskustellaan, tuumitaan, esitellään ja päätetään waltakunnan yhteisiä asioita. Kaikissa itsenäisissä ja wapaissa maissa pidetään waltiopäiwä; sillä niissä ei sallita kenenkään yksinäisen eikä yksinäisten päättää koko maata koskewia asioita. Silloin kun Suomen maalla oli yhteinen kuningas Ruotsinmaan kansa, niin Suomalaisetti saivat tulla waltiopäiwille ja kantaa asiansa niillä esiteltäwiksi ja päätettäwiksi. Sitte walloitti Wenäjän keisari Aleksanteri I:n maamme 1809 ja yhdisti sen Wenäjän maan kansa yhteen. Kuitenki saimme pitää entisen

puhtaan uskon, entiset lait ja asetukset ja senaikuiset siwistyslaitokset. Waltiopäiwä pidettiin myös mainittuna vuonna Porwoon kaupungissa. Siitä päiwän ei ole Suomen säädyt waltiopäiwille kokoontuneet.

Ensimmäiset waltiopäiwät, joista laweampia tietoja on säilynyt, pidettiin Ruotsissa vuonna 830 jälkeen Kristuksen syntymistä. Kalliimpaa ja arwoisempaa astata ei ole sitä ennen eikä jälkeen ollut Ruotsin waltiopäiwillä tuumittawana ja päätettäwänä kuin silloin oli. Mikäs asia se oli? Silloin kuningas Dlaus kutsui waltakunnan säädyt kokoon maan pääkaupunkiin, ja esitteli, josko Ruotsalaiset tahtoisiwat kääntyä pakanallisuudesta kristillisyyteen. Saksan senaikainen keisari Lutwiffi jumalainen lehoitti häntä siihen; niinmyös Tanskan howin lähetyshiehet. Jo sitä ennen oli kuninkaan woimallisin mies, sotajoukon päällikkö, Hergeir, myöski lehoittanut Ruotsalaisia kääntymään kristillisyyteen. Nyt näillä waltiopäiwillä puhuttiin paljo siitä uudesta uskosta, jota kansalle tarjottiin. Muutamat korottiwat äänensä sitä vastaan, muutamat oliwat myötäperäisiä. Näin kun tuumattiin ja keskusteltiin, nousi mies wärijoukon keskeltä ja sanoi tawanneensa kansan wanhat jumalat, jotka hänen kauttansa lähettiwät koriat terweisensä kuninkaalle ja kansalle ja käskiwat heitä rukouksilla takasin woittamaan entisten jumalainsa lemmen ja mielisuoston. Kansa kuuli ja mieltyi hänen puheensa. Nyt tuli Ruotsinmaan ensimmäinen apostoli Ansgarius. Kuningas kysyi waltiopäiwän miehiltä, saifko Ansgarius saarnata. Suuri hälinä ja riita heräsi kansassa. Silloin nousi wanha mies kokoontuneen kansan keskeltä ja lausui: „Kuulkaatte kaikki minua, kuulkaatte sekä kuningas että rahwas. Tässä on joukossamme monta, jotka owat sekä haakurihoissa että muissa hätätiloissa saaneet tuta, kuinka woimallinen tämä uusi Jumala on auttamaan, kun häneltä apua anotaan. Sentähden on moni matkustanut Dorstadiin *)

*) Kaupunki Hollannissa.

juuri sitä vasten, että kastattaisi itsensä kristillisyyteen ja ovat semmoisilla matkoilla kärsineet wastuksia ja wainoja Wikinkiläisiltä ja kohdanneet monta muuta waaraa. Miksi emme siis wapaasti ja mieluisesti ottaisi vastaan täällä kotona sitä, jota niin suurella waaralla etsimme wieraasta maasta? Kun ei omat Jumalamme enää woi auttaa meitä, niin se on hyödyllinen, että meillä on tämän woimallisen Jumalan mielisuosio“.

Tähän puheen kaikki suostuivat. Ansgarius saarnasi, rakennutti kirkkoja, piti huolta köyhistä, waiwastista ja orwoista, lunasti wanseja ja palasi sitte Saksanmaalle. Kristillisyys oli Ruotsinmaahan istutettu.

Suomi.

Jos teiltä kuka kysyy, mistä olette kotoisin, misjäs kaswaneet, niin tuskin kaikki sitä tiedätte. Roni sanoisi: „minä olen syntynyt siellä ja siellä, esim. Rautalammilla eli Kiannolla“; mutta koko maan nimeä ja tuskinpa lääninkään, jossa on syntynyt, jokainen tietää. Sentähden neuwon teitä nyt tietämään, että Suomessa olette syntyneet ja kaswaneet. Suomi on isänne maa.

Suomen rajat ovat: lännessä Pohjanlahti ja Ruotsi; pohjassa Norja; idässä Wenäjä; ja etelässä Suomenlahti.

Maakuntia on Suomessa 9, nimittäin: warsinais Suomi; Satakunta; Ahwenanmaa; Uusmaa; Häme; Sawo; Karjala; Pohjanmaa; ja Lapinmaa. Maakunnat eiwät ole samat kuin läänit. Misjäs maakunnassa ja misjäs läänissä sinä olet syntynyt? sanoy se, nuori lukijani.

Raan pinta Suomessa on suuremmaksi osaksi epätasainen. Wuoria, kulluloita, kunnahia, mäitä, lafsoja, alankoja ja uoroja tapaamme melkein joka paikassa. Rantamaat Pohjanmaalla ovat fleät. Suurin osa Suomen pintaa on järwiä, soita ja rämeitä.

Wuoren seljät Suomessa eiwät ole korkeat. Peltoivi ja Dunastunturi Lapissa ovat korkeimmat kullulat. Sieltä Lapinmaasta lähtee suurin wuoren selkä kullemaan etelää kohden pitkin Suomea monissa haaroissa. Sen nimi on Maanselkä. Se jakaise moniin erihaaroihin, joista yksi kulkee monissa mutkissa Karjalan läpi, toinen pitkin Sawoa, kolmas Hämeen läpi, neljäs Satakunnan poikki.

Järwiä on Suomessa paljo. Sentähden runoilijat sanowat maatumme tuhatwiesten maaksi. Joet ja järwet

jaetaan wiiteen erijaksoon, nimittäin: pohjoisjako; pohjoislännessä; etelälännessä; itä-Hämeenjakso; ja itä- eli Sawonkarjalan jakso. Ensimmäisessä jaksossa on Inari suurin järwi ja Tenosjoki suurin wirta. Sen jaksoson wedet juoksewat Jäämereen. Toisessa jaksossa on paljo jokia ja järwiä, jotka laskewat wetensä Pohjanlahteen. Kemijoki on niistä suurin ja suurin myös koko Suomessa. Kolmannessa jaksossa on Näsijärwi suurin wesi ja Kyrönkoski suurin putous. Sen jaksoson wedet juoksewat Pohjanlahteen. Neljännessä jaksossa on Päijäne ja Keitele suurimmat järwet. Keitele on hyvä kalajärwi ja kaunis monien saartensa, lahtiensä ja foreitten rantojensa puolesta. Tämän jaksoson wedet juoksewat Kymijoen kautta Suomenlahteen. Wiidennessä jaksossa owat Saimaan monet järwet ja saariset seljät merkittävimmat. Saima luoyi wetensä kuuluisan Wuoksen wirtaan, joka kuohuttuansa mainion Imatran läpi juoksee Laatokan mereen. Siitä wirtoaapi Nemanjoki Suomenlahteen, juostuansa Wenäjän pääkaupungin, Pietarin, läpi. Imatra on Suomen suurin ja korkein putous. Sen jaloa näköä käywät ulkomalaisetki katsomassa ja kuulemassa sen kuohun pauhaawaa soittoa.

Suomen asujanten paras elatuskeino on maawiljelys. Maamme pellot ja suot kaswawat hywin, kun waan jaksamme ja ymmärrämme niitä hywin wiljellä ja raataa. Ihmisen woima ja nero saapi kuitenkin kiintikästi ja pitkän ajan taistella niin ankaran luonnon kanssa kuin Suomessa on. Useasti halla tulee ja häwitää katowuosilla peltomiehen waiwan näöt. Silloin on nälkä wierahana, silloin suru kumpparina. Menneenäki wuonna kohtasi pohjoismaakuntiamme kowa katowuos ja se on wuodatannut paljon katteria kynneltä. Katowuoden haawoja on kuitenkin runsaalla ihmisrakkaudella parannettu sekä omain maamiesten huolen kautta että ulkomaaltaki; Ruotsista, Englannista ja Wenäjältä on lähetetty hätäytyneille rikkaita apuja. Jumala siunatkoot kaikkia niitä ihmisystäwiä, jotka maatumme tänä surun ja näljän wuonna owat awuilla muistaneet! Samoin kuin erinäiset ihmiset, niin koko kansakki tarwitsewat useasti toistensa apua. Wuoron täällä maailmassa wierahana ollaan. Totta toiste hädän aikoina, jommoissa aina ihuiselämää kohtaa joka paikassa, muistamme niitä ystäwiä, jotka nyt owat maamihiämme auttaneet.

Suomi on talwen ja lumen maa. Kesjää ei kestä kuin pari, kolme lyhyttä kuukautta. Mutta liukkaat jäämme ja hohtawat lumihankeemme, talwitaiwaan kirkkaat tähdet ja honkametsämme hopeaiset kruunut owat ihanat katsella.

Ne lisäävät voimaa Pohjan miehen povehen ja kauristavat ruusut neitostemme pimailla poskilla. Palkauen kun pauffaa huoneimme nurkissa, heräjä miehuus riinnoissamme, tyytyväisyydellä ja ilolla rientämään elämän monimutkasia polkuja eteenpäin. Olkaan waan sydämeimme aina niin puhdas kuin lumen kuffurat owat kunnahillamme, olkaan myös mielemme aina niin kirkas kuin wälkkyvät tähdet owat Pohjan taivahalla yön hiljaisuudessa! Ihastuffella ja riemulla wiettäkäämme myös lyhyen suwen suloisia päiviä ja poistakaamme yksin neuwoin ja yksin woinin luotamme sekä sijällistä että ulkosta pahaa, jota maassamme löytyy kyllin kyllältä, niinkuin muuallaki. Uskossa on elämämme wakuus, toiwossa työmme hedelmällisyys ja rakkaudessa yhteinen woiمامme.

Mattkalinnut.

Nyt on kewät, ja tapansa myöten tulewat mattkalinnut taas meidänki maahan. Kiurun heliä ääni on jo kuu- lauden päiwät kuulunut siunisen taivahan alla, kurti on jo tullut, peippo myös, ja kohta tulee pääskyki ja kaikki muut kessälinnut. Tiedättös, nuori luttijani, mistä ne tulewat? Ne tulewat kessän lämpimistä maista, joissa kaswaa toisenlaisia puita, yrttiä, marjoja, ruusuja, kuffia ja hedelmiä kuin meidän kotimaassamme. Sentähden on kessälinnuilla niin paljo laulamista entisistä muistoistansa muista maista, kun tänne tulewat, mutta emme ämmärrä heidän laulujansa. Kuulemme waan niitä ilolla ja riemulla ja ihmettelemme Jumalan käsittämätöntä wiisautta mattkalintujenki luomisessa.

Kewään alkun on meillä ollut kylmä ja kolko, mutta kun lämmin tulee, kun aurinko rupee joka päivä kirkkaasti paistamaan; kun maa saa wiheriäisen puwun; kun puut pubkewat lehteen ja kufat nousewat hohtamaan; kas, silloin owat linnutki iloissansa ja niinkuin kotonansa täällä tuhanten järwien ja wiesten maassa. Silloin ne tekewät pesät pojillensa ja laulawat wielä iloisemmasti sulasta lemmeestä ja kessän kauniista tulosta.

Semmoinen elämä lauluissa ja riemuissa mahtaa olla sanomattoman onnellista. Mutta, katso, myöski laulu- linnuilla on monta huolta ja suuria suruja. Pesän rakettuansa, heidän täytyy pitää se salassa; sillä jos ihmiset sen löytäwät, häwittäwät kohta lintujen ilon, waikei ne mitään pahaa tee, ei pesillänsä eikä muuten. Tuskin uskoisi ihmisiä näin kelwottomiksi ja pahoiksi, kuin todella owat. Myöski kisset ja muut peto-eläimet tekewät jomoin

kuin ihmiset. Minä tahdon kertoa sinulle toden tapauksen pienoisesta peippoisesta. Se oli tehnyt pesänsä manttynpuuhun, joka seisoi metsässä lähellä talon peltoa. Pesässä oli wiisi pienoista poikaa. Niti syötti niitä niin hellästi ja puheli heille sitä uudesta maasta, johon muuttaiswat talwen lähestyessä; ja wälistä hän neuwoi heitä syömään niinkuin peipoisen poikain tulee syödä, ja nuhteli yhtä ja toista, joka pahankurisesti näpisteli pienellä noukallansa toista siskojansa. Sälintu lenteli pesän yli, iloiten kannoisista poikastansa ja toimellisesta toweristansa. Ei tietänyt riemussansa pahon onnen olewan tu- lossa. Poikanulikka löysi pesän ja janoi isällensä: „kas, tuossa on linnun pesä!“ „Ota se“, janoi isä, „pojat annamme kissetalle“.

Peipot kuuliwat sen ja tekewät watarintaa, minkä raukat taistwat. Emä lensi maahan ja oli olewinansa tois- sipinen, että poika häntä rupeaisi ajamaan ja heittäisi pesän ja pojat rauhaan. Poika tekeli niin, mutta isänsä huusi: „anna sen olla, ota waan pesä; kyllä minä emästä huolen pidän“. Sen sanottuansa, pamahiti pyssy ja peippo mafasi weressänsä maalla. Sälä tuli ja otti sen. Se wapisi, ja kun näki pojan polkewan jaloillansa sen poikaisia pesästä kuoliaiksi, antoi se itseki henkenä.

Koiraspeippo näki kaiken tämän metelin ja surman. Mutta ei woinut mitään tehdä perheensä pelastuffeksi. Huusi waan ja janoi omalla kiehellänsä: miksi tätä teette?! miksi tätä teette?! Mutta metsästäjä ja hänen poikansa, jotka peipon perheen tappoiwat, eiwät hymärtäneet linnun sanoja ja jos olisimat hymärtäneetti, ei heidän kuitenkaan olisi ollut sääli lintujen onnettomuudesta.

Peipponen nyt yksin jääneenä ei laulanut enää iloista lauluja. Walitti waan kiehellänsä: miksi sen tekewät?! miksi sen tekewät?! — Ja sitte tuli syys, ja kaikki muut linnut matkustiwat lämpimille maille. Mutta peippo istui eräänä iltana sairaana, maaten ja uneksten, puun oksalla. Hän näki unessa rakastetun towerinsa ja iloiset poikansa: ne lensiwät hänen ympäri ja wisersiwät näin: „tule tykömme, lämpimään maahan, jossa asuu parempia ihmisiä, jotka eiwät wainoo meitä!“ Ja se kipiä yksinäinen lintu wisersi sydämellisesti: „pip, pip!“ Kolehotti sitte wähdän siipiänsä niinkuin lentoon, mutta putosi maahan märkään heinikoon; herättäyänsä hän wielä heilutti siipiänsä, ja laski sitte pienet silmänsä ikuisen unehen. Oksat liikkuiwat puussa: punaisia ja keltaisia lehtiä putosi hiljaa niinkuin kuffasade maahan ja peittiwät pikkulinnun ruumiin.

Pahasydäminen metsästäjä, joka oli tappanut niin monta lintua ja kadottanut heidän ilonsa, on jo kuollut. Hänen haudallansa seisoo waiwaiskoti, jonka oksilla eivät linnut laula lemmeestä ja fewäästä. Hänen poikansa on myös metsästäjä ja yhtä julma kuin isänsäki oli. Lintuin iloiset laulut herättävät hänessä murhan ja tapon tunteja. Hän on aina lewotoin ja juoksentelee maat ja metsät ympäri pyssyngsä kanssa, tappaaksensa pieniä lintuja. Hän ampuu ja ampuu lakkaamatta; mutta kuitenkin linnut laulawat, ja unesaki kuulee hän heidän laulunsa, eikä saa lepoa yöllä eikä päiwällä. Jumalan rangaistus häntä tosin kohtaa ennenkun maailmasta eroaa, jos ei paranna itseänsä ja heitä wiattomain lintujen iloa rasittamatta.

Disko linnun lentoneuwot.

Boi, kun loit minua luoja,

Kun et luonut lentäväksi,

Kotkana kohoawaksi,

Lintusena liikkuwaksi!

Disko linnun lentoneuwot,

Kohittimet kotkalinnun,

Saisin siivet hanhoselta,

Kurelta kulettimensa;

Sitte siwille rupeistin,

Lenteleistin, liiteleistin —

Kulkistin ma kullan maalle,

Asunnoille armahani.

Lentäistin lepeämättä,

Matkalla makoamatta,

Ilman puussa istumatta,

Lehwällä lewähtämättä;

Meret ei estäisi minua,

Selät ei ne seisattaisi.

En surisi iltasesta,

Enkä einet-ruuistani,

Murkinat' en muisteleisi,

Wiel' en wiikonkaan perästä;

Armas minun aamustaisi,

Ilmastuttaisi ihana,

Kaswo kaunis syötteleisi,

Muoto murkinoitteleisi.

(Kant.)

Miten Englannissa woita säästetään.

Herra Joosep Sturge käwi menneenä syksynä Englannista Suomessa ja satn silloin tietää, kuinka suuri nälkä

hättytti maamme asujia. Kotomaahansa tultua hän lehoitti maamiehiänsä keräämään apuja tänne lähetettäväksi. Englantilaiset, jotka aina owat jalomielisiä ja hywätahtoisia, kuuliwat kohta Sturgen lehoituksen ja owat lähettäneet maamme hätätyneille runsaita apuja. Mutta herra Sturgen lapset owat erittäin merkittävät helläsydämellisyydestänsä Suomen lapsia kohtaan. Kun he kuuliwat lapsia maassamme kuolleen nälkään, niin sanoiwat wanhemmillaensa: emme tahdo syödä woita, waan olemme päättäneet säästää sen rahan, joka woista kullisi, että sen kautta edes muutamia lapsia Suomessa pelastettaisiin nälkää näkemästä. Wanhemmat suostuiwat lastensa päätöseen, ja Sturgen lapset owat mainitulla tavalla säästäneet 31 ruplaa 55 kop. hopy, jotka rahat owat lähetetyt Gyrynsalmen kirkkoherralle antajain tahtoa myöten siellä jaettawiksi. Jumala siunatkoon näitä hyviä lapsia, joita Suomen lapset aina owat kiitoksella muistawat!

Ruffainen.

Pieni kukka hohti koreasti puutarhassa. Taiwaan loiste wälkyi sen lehdistä ja sen haju tuikui suloisesti. „Ah, kun sinä olet minulle rakas ja mieluinen!“ lausui puutarhan hoitaja, joka ilosilmoin katseli kukkaista. „Waan paikka, jossa kaswat, ei ole sinulle sovelias; se on liian ruma ja kolko: tuulet ja myrskyt woiwat kaataa sinun ja häwittää kauniin kruunuksi, eli puolipäiwän helle woipi polttaa ja lakastuttaa lehtesi. Minä muutan sinun parempaan paikkaan, jossa lieweä tuulen henki suutelee lehtiäsi ja auringon säteet owat lemmellisemmät“.

Hän kaiwoi huolellisesti kukan juurinsa ja kantoi sen toiseen paikkaan, jossa se kukoisti paremmin kuin ennen. Jällelle jääneet sifaret waiwuiwat suruun ja halusiwat seurata poismuutettua kumppantansa.

Arwoitus.

Hemmo näki tiellä teitä, tien ylhäällä, tien allhaalla, teitä joka puolella. Arwaa se!

Sijjas'

Wyy juunu juyyapu juuwsju' juyju nywuu wuwsju' juu woi juuun aj'

Toimitti

J. P.

Helsingissä

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Kirjapainosja.

Painoluwan antanut: L. Heimburger.